

Journal Website

Article history:

Received 10 July 2024

Revised 07 September 2024

Accepted 20 September 2024

Published online 16 October 2024

Journal of Psychological Dynamics in Mood Disorders

Articles In Press Pages 1-15

E-ISSN: 2981-1759

Psychosocial Determinants of Cyberbullying in Early Adulthood: The Role of Media Literacy and Online Self-disclosure

Hadi Samadieh ^{1*}, Faezeh Haddad ², Tahereh Kamyabi Mask ¹, Ayda Mohajerpour ¹

1. Assistant Professor, Department of Psychology, University of Birjand, Birjand, Iran (Corresponding author)

2. BSc. in Psychology, Department of Psychology, University of Birjand, Birjand, Iran.

3. BSc. in Psychology, Department of Psychology, University of Birjand, Birjand, Iran.

4. MA. Student in Psychology, Department of Psychology, Khayyam University, Mashhad, Iran.

* Corresponding author email address: h.samadieh@birjand.ac.ir

Article Info

Article type:

Original Research

How to cite this article:

Roghani, F., Seadatee Shamir, A., Abdollahpour, A., Hashemi, N. (2024). Psychosocial Determinants of Cyberbullying in Early Adulthood: The Role of Media Literacy and Online Self-disclosure. *Journal of Psychological Dynamics in Mood Disorders*, In Press. 1-15

© 2024 the authors. Published by Maher Talent and Intelligence Testing Institute, Tehran, Iran. This is an open access article under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0) License.

ABSTRACT

Background and Objective: The advent of the Internet and social media has increased online engagement, particularly among adolescents and young adults. This trend has brought cyberbullying to the forefront as a critical issue affecting mental and social well-being. This study aims to predict cyberbullying among university students by examining the roles of media literacy and online self-disclosure.

Methods and Materials: This descriptive correlational research involved students from the University of Birjand during the 1400-1401 academic year, totaling 12,000 individuals. A sample of 398 students was selected through convenience sampling. Data were gathered using the cyberbullying and victimization scales (Lam & Lee, 2011), the online self-disclosure scale (Valkenburg & Peter, 2007), and the media literacy questionnaire (Falsafi, 2015). Data analysis was conducted using SPSS-V26, employing Pearson correlation and regression analysis.

Findings: The results indicated a significant inverse correlation between media message comprehension and intentional selection with cyberbullying. Conversely, a significant positive correlation was found between in-depth self-disclosure and cyber victimization. Regression analysis revealed that, except for media message analysis, the components of online self-disclosure and media literacy were significant predictors of cyberbullying ($P < 0.01$).

Conclusion: Therefore, training in media literacy skills and self-disclosure management by psychology and communication science specialists plays a crucial role in preventing cyberbullying.

Keywords: Cyberbullying, Media literacy, Online self-disclosure, Students.

تعیین کننده های روانی - اجتماعی قلدری سایبری در اوایل بزرگسالی: نقش سواد رسانه ای و خود افشایی آنلاین

هادی صمدیه^۱، *، فائزه حداد^۲، طاهره کامیابی مسک^۳، آیدا مهاجرپور^۴

^۱استادیار، گروه روان شناسی، دانشگاه بیرجند، بیرجند، ایران (نویسنده مسئول).

^۲- کارشناس روانشناسی، گروه روان شناسی، دانشگاه بیرجند، بیرجند، ایران.

^۳- کارشناس روانشناسی، گروه روان شناسی، دانشگاه بیرجند، بیرجند، ایران.

^۴- دانشجوی کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی، گروه روان شناسی دانشگاه خيام، مشهد، ایران

* ایمیل نویسنده مسئول: h.samadieh@birjand.ac.ir

چکیده

اطلاعات مقاله

نوع مقاله

پژوهشی اصیل

نحوه استناد به این مقاله:

صمدیه ه، حداد ف، کامیابی مسک ط، مهاجرپور آ. (۱۴۰۳). تعیین کننده های روانی- اجتماعی قلدری سایبری در اوایل بزرگسالی: نقش سواد رسانه ای و خود افشایی آنلاین. *پویایی های روانشناختی در اختلال های خلقی*، در دست انتشار، ۱-۱۵

© ۱۴۰۳ تمامی حقوق انتشار این مقاله متعلق به نویسنده است. انتشار این مقاله به صورت دسترسی آزاد مطابق با گواهی (CC BY-NC 4.0) صورت گرفته است.

زمینه و هدف: با توجه به گسترش اینترنت و شبکه های اجتماعی، افراد زیادی به ویژه نوجوانان و جوانان زمان زیادی را صرف استفاده از این فناوری ها می کنند. در چنین شرایطی، اخیراً قلدری سایبری به عنوان یک نگرانی جدی در حوزه سلامت روانی- اجتماعی ظهور پیدا کرده است. مطالعه حاضر با هدف پیش بینی قلدری سایبری دانشجویان بر اساس مؤلفه های سواد رسانه ای و خود افشایی آنلاین انجام شد. **مواد و روش:** پژوهش حاضر توصیفی از نوع همبستگی بود. جامعه آماری را دانشجویان دانشگاه بیرجند در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰ (۱۲۰۰۰ نفر) تشکیل دادند. از این تعداد، ۳۹۸ نفر به روش نمونه گیری در دسترس در مطالعه شرکت کردند. جمع آوری داده ها از طریق مقیاس های قلدری و قربانی سایبری (لام و لی، ۲۰۱۱)، خود افشایی آنلاین (والکنبرگ و پیتز، ۲۰۰۷) و پرسشنامه سواد رسانه ای (فلسفی، ۲۰۱۵) صورت گرفت. به منظور تجزیه و تحلیل داده ها با روش های همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون به شیوه همزمان از نرم افزار SPSS نسخه ۲۶ استفاده شد. **یافته ها:** نتایج نشان داد که همبستگی منفی و معناداری بین درک محتوای پیام های رسانه ای و گزینش آگاهانه با قلدری سایبری وجود داشت ($P < 0.01$). ارتباط میان خود افشایی عمیق و قربانی شدن سایبری نیز مثبت و معنادار بود ($P < 0.05$). نتایج تحلیل رگرسیون نشان داد که خود افشایی آنلاین و مؤلفه های سواد رسانه ای (به جز تحلیل پیام های رسانه)، پیش بینی کننده معنادار قلدری سایبری بودند ($P < 0.01$). **نتیجه گیری:** بنابراین، آموزش مهارت های سواد رسانه ای و مدیریت خود افشایی در فضای مجازی توسط متخصصین روان شناسی و علوم ارتباطات، نقش مهمی در پیشگیری از قلدری سایبری ایفا می کند.

کلیدواژگان: قلدری سایبری، سواد رسانه ای، خود افشایی آنلاین، دانشجویان

مقدمه

استفاده از تکنولوژی در میان نوجوانان و جوانان، در طول دو دهه اخیر افزایش قابل ملاحظه‌ای داشته است (Joshi et al., 2019). براساس گزارش مرکز آمار ایران در سال ۱۳۹۹، میزان عضویت در شبکه‌های اجتماعی برای افراد ۱۵ ساله و بیشتر در کشور که در سال ۱۳۹۶ برابر ۵۳ درصد بوده، در سال ۱۳۹۹ به ۶۵ درصد رسیده و متوسط حضور روزانه در شبکه‌های اجتماعی از یک ساعت و ۴ دقیقه در سال ۱۳۹۶ به یک ساعت و ۳۲ دقیقه در سال ۱۳۹۹ رسیده است. همچنین میزان عضویت در پیامرسان واتساپ در این بازه زمانی ۳ ساله که شامل دوره‌های زمانی قبل و بعد از پاندمی کرونا است از ۲۴ درصد به ۸۸٫۵ درصد رسیده و در اینستاگرام از ۴۳٫۱ درصد به ۶۸ درصد افزایش یافته است. به طور مشخص، استفاده از شبکه‌های اجتماعی بعد از همه‌گیری کرونا، افزایش قابل ملاحظه‌ای داشته است. ابزارهایی از قبیل کامپیوتر و موبایل علاوه بر پیامدهای مثبت، می‌توانند آسیب‌هایی نیز به همراه داشته باشند (Biolcati et al., 2021). یکی از پیامدهای منفی استفاده از این ابزارها شکل جدیدی از خشونت به نام قلدری سایبری است که اخیراً توجه متخصصان را به خود مشغول نموده و هم‌زمان با پیشرفت وسایل ارتباطی گسترده‌تر شده است (Eden et al., 2013). دانشجویان نیز که به لحاظ تحولی عمدتاً در ابتدای بزرگسالی به سر می‌برند، با ورود به دانشگاه دوره انتقالی همراه با تحولات سریع تحصیلی، اجتماعی و تغییرات در مسئولیت‌پذیری فردی، خودمختاری و هویت را تجربه می‌کنند که آسیب‌پذیری بالقوه آنان را نشان می‌دهد (Samadieh & Nasri, 2021).

قلدری سایبری به عنوان رفتار تهدید و آزار دیگران از طریق اینترنت و یا ابزارهایی از قبیل ایمیل و پیامک تعریف می‌شود (Kowalski et al., 2014). مطالعات، نشان داده که قربانیان قلدری سایبری، سطوح بالایی از اضطراب (Molero et al., 2022) بزهکاری (Barranco et al., 2023)، سوءمصرف مواد (Biagioni et al., 2023) و افکار خودکشی (Fekih-Romdhane et al., 2024) را در مقایسه با سایرین تجربه می‌کنند. مطابق با نتایج برخی مطالعات داخلی، حدود ۳۰ درصد از نوجوانان ایرانی قلدری کردن و قربانی شدن سایبری را تجربه کرده‌اند (Shariatpanahi et al., 2021). علی‌رغم آثار زیان‌بار قلدری سایبری بر سلامت جسمی و روانی، مطالعات انجام شده نتایج ناهمسانی را در خصوص شیوع قلدری سایبری گزارش کردند. برای مثال، نرخ قربانی شدن قلدری از ۴/۸ درصد تا ۵۵/۳ درصد متغیر بوده است (Chun et al., 2020). همچنین، اطلاعات دقیقی از میزان شیوع قلدری در ایران، به ویژه در جمعیت دانشجویی در دست نیست و بیشتر مطالعات انجام شده دانش‌آموزان دبیرستانی را مورد بررسی قرار دادند (Rahmati, 2022). طراحی مداخلات مؤثر در خصوص انواع قلدری، نیازمند شناسایی دقیق پیشایندهای آن است (Samadieh & Khamesan, 2024). یکی از عوامل مهم و تعیین‌کننده پیش‌بینی‌کننده قلدری سایبری، سواد رسانه‌ای است (Prihastuty et al., 2019).

سواد رسانه‌ای مجموعه‌ای از مهارت‌ها و دانشی است که برای فرارگرفتن در معرض رسانه‌ها از آن فعالانه استفاده می‌شود تا معنای پیام‌هایی که رسانه‌ها ارائه می‌دهند بهتر تحلیل و تفسیر شود (Hemmatpour & Noroozi, 2017). سواد رسانه‌ای توانایی دسترسی و استفاده از رسانه‌ها، تحلیل و ارزیابی و برقراری ارتباط با پیام‌های رسانه‌ای در انواع مختلف، تولید پیام رسانه‌ای و داشتن تفکر نقادانه نسبت به عملکرد رسانه‌ها است (Furqani & Khodamoradi, 2018). سواد رسانه‌ای به مهارت‌های متعددی از جمله خواندن، ارزیابی و تحلیل، در نظر داشتن احتمالات، بازخوانی پیام‌ها، تشخیص الگوها، به چالش کشیدن معناها، قضاوت در مورد باورپذیری محتواها، فهمیدن قصد ارسال‌کننده‌های محتواها، استدلال‌های مغایر و راستی‌آزمایی

محتواها اشاره دارد (Kutlu-Abu & Arslan, 2023). همزمان با تغییر و تحولات گسترده در رسانه‌ها، نحوه ارتباط برقرار کردن، یادگیری، کار کردن و حتی حکمرانی در میان افراد، گروه‌ها و جوامع تغییر کرده است. این شکل جدید، نه تنها مستلزم دارا بودن مهارت‌های استفاده از ابزارهای تکنولوژی، بلکه نیازمند آگاهی در خصوص هنجارها و شیوه‌های استفاده مناسب است (Meyers et al., 2013). نتایج یک مطالعه مروری در داخل کشور نشان داد که سواد رسانه‌ای دانشجویان در حد کم تا متوسط است (Eshkevarkiyi, 2021). برخی مطالعات دیگر نشان داده که دانشجویان در برخی از ابعاد سواد رسانه‌ای مانند نقد رسانه و تولید پیام‌های رسانه‌ای ضعف دارند (Sharifi Rahnamo, 2017). همچنین برخی یافته‌ها نشان داده سواد رسانه‌ای دختران بیشتر از سواد رسانه‌ای پسران است و قلدری سایبری دانش‌آموزان پسر بیشتر از دانش‌آموزان دختر است (Khaksarazghandi, 2018). ضعف در مهارت‌های سواد رسانه‌ای، پیامدهای نامطلوبی نظیر قلدری - قربانی سایبری و اعتیاد به اینترنت را می‌تواند به همراه داشته باشد (Shahzad et al., 2024). با افزایش فاصله اطلاعاتی بین جوانان با والدین و تخصصی شدن رسانه‌های جدید، ضرورت ارتقای مهارت‌های سواد رسانه‌ای دوچندان می‌شود (Khaksarazghandi, 2018; Shirzad et al., 2019). آموزش سواد رسانه‌ای، مهارت استفاده از رسانه، تحلیل دقیق پیام‌ها، توانایی تولید و ارسال پیام و تفکر انتقادی در استفاده از رسانه‌ها را ارتقا می‌دهد (Nasiri, 2018). آموزش سواد رسانه‌ای در تعدیل اعتیاد اینترنتی بین دانش‌آموزان نیز تاثیر دارد (Furqani & Khodamoradi, 2018).

یکی دیگر از متغیرهای پیش‌بینی‌کننده قلدری سایبری، خودافشایی آنلاین است (Aizenkot, 2020). خودافشایی فرایند آشکار کردن افکار، احساس‌های درونی شخص و تجارب قبلی او برای شخصی دیگر است (Ashuri & Halperin, 2024). خودافشایی، فرایندی است که با تقابل (یعنی ما اطلاعات را افشا می‌کنیم، چون می‌خواهیم دیگران نیز به نوبه خود اطلاعات را افشا کنند)، وسعت (یعنی فراوانی و مدت استمرار عمل افشاکردن) و عمق (درجه تعلق به عمل افشاکردن اطلاعات که با نیت، صداقت و دقت کاربر ارائه می‌شود) مشخص می‌شود (Aizenkot, 2020). تعاملات در شبکه‌های اجتماعی آنلاین به دلیل ماهیت ناشناس ماندن و حضور فیزیکی کمتر داشتن، باعث می‌شود که افراد تمایل بیشتری به افشای اطلاعات در این شبکه‌ها داشته باشند. خودافشایی بیشتر منجر به علاقه بیشتر به شریک گفت‌وگو، افزایش احساس نزدیکی و لذت عمیق از مکالمه می‌شود (Haeri et al., 2021). نتایج یک مطالعه در ایران نشان داد که بین سن، جنسیت، تحصیلات و خودافشایی روابط معنی‌داری وجود دارد. مردان نسبت به زنان خودافشایی بیشتری دارند. همچنین با افزایش سن، افراد تمایل کمتری به افشای اطلاعات خود داشته و هرچه سطح تحصیلات بیشتر باشد، خودافشایی بیشتر اتفاق می‌افتد (Samavatian, 2017). مطالعات در خصوص خودافشایی نتایج ناهمسانی را نشان می‌دهند. برخی مطالعات نشان دادند که بین میزان و نوع اطلاعات افشا شده آنلاین و قلدری سایبری ارتباط معناداری وجود دارد (Asadi & Ghaseminejad, 2017). مطالعه دیگری نشان داد دانشجویان دارای خودافشایی عمیق، نشانه‌های افسردگی بیشتری تجربه می‌کنند (Piko et al., 2022). با این حال، پژوهش‌های دیگر یافته‌های متفاوتی را گزارش کردند. به عنوان مثال، یک مطالعه مروری نظام‌مند در ارتباط با خودافشایی نوجوانان نشان داد که خودافشایی آنلاین و آنلاین با کیفیت بالاتر روابط و بهزیستی ارتباط دارد (Towner et al., 2022). یافته‌های یک مطالعه حاکی از این بود که ابعاد قلدری سایبری شامل قلدری کلامی و قلدری جنسی با خودافشایی در میان دانش‌آموزان دبیرستانی رابطه منفی دارد (Yeşilyurt et al., 2021).

علی‌رغم پیامدهای مهم جسمانی و روانی قلدری سایبری و نیز نقش مهم شناسایی تعیین‌کننده‌های این پدیده، هنوز خلأهای جدی در پیشینه وجود دارد. اولین نکته، وجود نتایج ناهمسان در خصوص کارکرد خودافشایی و عدم تبیین کافی جنبه‌های مختلف افشای خود است. برخی مطالعات، کارکردهای مثبت و برخی پیامدهای منفی خودافشایی آنلاین را گزارش کردند. این در حالی است که خودافشایی به خودی خود یک مسأله و یا آسیب نیست (Dhir et al., 2021). محدودیت دیگر، تمرکز بیشتر پژوهش‌های پیشین بر جمعیت دانش‌آموزان و عدم بررسی کافی این سازه در گروه دانشجویان است (Samadieh et al., 2024). همچنین، با توجه به تغییرات شگرف ایجاد شده در دوران بعد از همه‌گیری کرونا و نرخ فزاینده استفاده افراد از رسانه‌ها و ابزارهای تکنولوژی، تبیین عوامل خطر و محافظ قلدری سایبری، به ویژه در میان دانشجویان که تحت تأثیر زندگی پرچالش دانشجویی و شکل جدیدی از روابط اجتماعی قرار دارند، اهمیت بیشتری پیدا کرده است. بر همین اساس، شناخت عوامل پیش‌بین در قلدری سایبری می‌تواند گام مثبتی در راستای کاهش این آسیب و پیامدهای آن باشد. پژوهش‌ها در زمینه پیش‌بینی قلدری سایبری و شناسایی عوامل اثرگذار بر آن هنوز در ابتدای راه است و نیازمند توجه بیشتر است. دانشجویان نیز برای مواجهه با پیچیدگی‌های فضای مجازی و آسیب‌های اجتماعی مرتبط با آن از قبیل قلدری سایبری، نیازمند تقویت مهارت‌هایی از قبیل سواد رسانه‌ای و مدیریت خودافشایی در فضاهای آنلاین، هستند. از این رو، پژوهش حاضر با هدف پیش‌بینی قلدری سایبری در دانشجویان بر اساس مؤلفه‌های سواد رسانه‌ای و خودافشایی آنلاین انجام گرفت.

مواد و روش پژوهش

پژوهش حاضر از نوع همبستگی بود که در آن روابط میان متغیرهای پیش‌بین و ملاک مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. جامعه آماری پژوهش حاضر را کلیه دانشجویان در نیم سال اول سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰ دانشگاه بیرجند (۱۲۰۰۰ نفر) تشکیل دادند. با توجه به این موضوع که طرح پژوهش حاضر از نوع همبستگی است و بر اساس فرمول کوکران، تعداد ۳۹۸ دانشجوی (۲۶۳ زن _ ۱۳۵ مرد) از طریق روش نمونه‌گیری در دسترس و به صورت آنلاین در مطالعه شرکت کردند. شاغل به تحصیل بودن، ایرانی بودن و تمایل به همکاری از معیارهای ورود و دانشجویی بین‌الملل بودن و عدم تمایل به همکاری نیز معیارهای خروج مطالعه را شکل می‌دادند. ۳۱۴ نفر (۷۸/۹٪) از دانشجویان، مجرد و ۸۴ نفر (۲۱/۱٪) متاهل بودند. دامنه سنی شرکت‌کنندگان بین ۱۸ تا ۴۴ سال (با میانگین ۲۲ و انحراف معیار ۳/۹۴) بود. از کل جمعیت نمونه به ترتیب ۳۳۶ نفر (۸۴/۴٪) کارشناسی، ۵۳ نفر (۱۳/۳٪) کارشناسی ارشد و ۹ نفر (۲/۳٪) دانشجوی دکتری بودند. در اجرای پژوهش، ملاحظات اخلاقی به ویژه موضوعات اخلاقی مرتبط با پژوهش‌های اینترنتی از جمله قراردادن اطلاعاتی از قبیل نام و نام خانوادگی پژوهشگر و رشته تحصیلی او و بیان خلاصه‌ای از هدف اصلی پژوهش مد نظر قرار گرفت.

پرسشنامه سواد رسانه‌ای: این مقیاس توسط (Falsafi 2015) تدوین شده و ۲۰ عبارت دارد (شامل مؤلفه‌های درک محتوای پیام‌های رسانه‌ای، آگاهی از اهداف پنهان پیام‌های رسانه‌ای، گزینش آگاهانه پیام‌های رسانه‌ای، نگاه انتقادی به پیام‌های رسانه‌ای و تجزیه و تحلیل پیام‌های رسانه‌ای). نمره‌گذاری این مقیاس در طیف لیکرت پنج درجه‌ای (نمره ۱ برای گزینه «کاملاً مخالفم» تا نمره ۵ برای «کاملاً موافقم») صورت می‌گیرد و دامنه نمرات در هر مؤلفه از ۴ تا ۱۲۰ است. ابتدا طی جلسات متعدد با تیم پژوهشی به انتخاب معتبرترین شاخص‌های گردآوری شده از بین شاخص‌های حاضر در پرسشنامه‌های

موجود و آزمون شده قبلی، اقدام گردید. همچنین، تمامی گویه های استخراج شده در اختیار چند تن از اساتید و کارشناسان مرتبط با موضوع مورد مطالعه قرار گرفت. اشتراک نظر آن ها بر گویه ها، مبنی بر معتبر بودن سنجه مورد نظر بود. به منظور سنجش پایایی، محقق ابزار طراحی شده را با یک گروه ۳۰ نفره به اجرا درآورده و ضریب آلفای کرونباخ شاخص درک محتوای پیام های رسانه ای، آگاهی از اهداف پنهان پیام های رسانه ای، گزینش آگاهانه پیام های رسانه ای، نگاه انتقادی به پیام های رسانه ای و تجزیه و تحلیل پیام های رسانه ای به ترتیب ۰/۷۷، ۰/۸۲، ۰/۷۹، ۰/۸۰ و ۰/۷۵ محاسبه شد (Falsafi, 2015). در پژوهش حاضر ضریب آلفای کرونباخ پرسشنامه سواد رسانه ای ۰/۷۶ و ضرایب کرونباخ مولفه های درک محتوای پیام های رسانه ای، آگاهی از اهداف پنهان پیام های رسانه ای، گزینش آگاهانه پیام های رسانه ای، نگاه انتقادی به پیام های رسانه ای و تجزیه و تحلیل پیام های رسانه ای به ترتیب ۰/۵۴، ۰/۶۰، ۰/۵۵، ۰/۳۸ و ۰/۵۱ به دست آمد.

پرسشنامه خودافشایی آنلاین: ابزاری است که والکنبرگ و پیتر (۲۰۱۱) برای بررسی دو مولفه خودافشایی سطحی و خودافشایی عمیق طراحی کردند که در مجموع خودافشایی مجازی یا آنلاین را مورد سنجش قرار می دهد. این آزمون ۹ گویه دارد که ۴ گویه مربوط به سطح ارتباطات آنلاین و ۵ گویه مربوط به عمق ارتباطات آنلاین است که در یک طیف پنج درجه لیکرتی از کاملاً مخالف تا کاملاً موافق، میزان موافقت آزمودنی ها را مورد سنجش قرار می دهد. دامنه نمرات از ۹ تا ۴۵ متغیر است. نمرات بالاتر نشان دهنده ای این است که میزان خودافشایی افراد در فضای مجازی بیشتر است. شاخص های روانسنجی این آزمون مورد تایید قرار گرفته و میزان آلفای کرونباخ این مقیاس ۰/۷۴ گزارش شده است (Valkenburg et al., 2011). در پژوهش حاضر ضریب آلفای کرونباخ برای پرسشنامه خودافشایی آنلاین ۰/۸۹ و ضرایب کرونباخ برای مولفه های خودافشایی سطحی و عمیق به ترتیب ۰/۸۲ و ۰/۸۶ به دست آمد.

مقیاس های قلدری و قربانی سایبری: مقیاس حاضر توسط Lam and Li (2013) تهیه شده و ۱۱ گویه دارد. این مقیاس به برای ارزیابی رفتار قلدری و قربانی شدن در میان نوجوانان طراحی گردیده است. مقیاس های قربانی سایبری و قلدری سایبری بر اساس آیت م های به دست آمده از مقیاس پرخاشگری و قربانی کردن ساخته شده است. سپس این آیت م ها برای شکل گیری مجموعه نخست آیت م ها با یکدیگر ادغام شدند. پس از آن آیت م های این مجموعه به طور مجدد توسط تهیه کنندگان این مقیاس جهت سنجش مناسبت با وضعیت چین در مقیاس های اولیه گنجانده و غربال شده اند. در نتیجه ۱۱ آیت م، ۵ آیت م برای قربانی سایبری و ۶ آیت م برای مقیاس قلدری سایبری، برای تحلیل های روانسنجی قرار داده شد. یک مدل تک عاملی برای قربانیان سایبری و یک مدل دو عاملی برای قلدری سایبری از تحلیل عاملی اکتشافی، با بارهای عاملی بزرگ منتج و به ترتیب ۴۷ و ۵۶ درصد واریانس تبیین شده است. همچنین مقادیر آلفای کرونباخ شواهدی برای اعتبار درونی نسبتاً زیاد با مقادیری در محدوده ۰/۵۵ - ۰/۹۶ فراهم ساخت. اعتبار همگرا نشان داد مقیاس های قربانی سایبری، ابزارهای معتبری برای اندازه گیری رفتار قلدری سایبری و قربانی سایبری است (Lam & Li, 2013). در این پژوهش پایایی مقیاس قلدری سایبری با روش آلفای کرونباخ ۰/۸۷ و برای مولفه های قربانی و قلدری سایبری به ترتیب ۰/۷۶ و ۰/۸۲ به دست آمد.

به منظور آزمون فرضیه های پژوهش، روش های آمار استنباطی (همبستگی پیرسون و رگرسیون چندگانه به روش همزمان) از طریق نرم افزار SPSS نسخه ۲۶ مورد استفاده و تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها

در ابتدا به منظور ارائه تصویری روشن‌تر از متغیرهای پژوهش، شاخص‌های توصیفی از جمله میانگین و انحراف استاندارد در جدول ۱ آمده است. در ادامه ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش در جدول ۲ مشخص شده است. ملاحظه شاخص‌های کجی و کشیدگی در جدول ۱ نشان می‌دهد که متغیرها از توزیع نرمالی برخوردار هستند.

جدول ۲

ماتریس جدول ۱

شاخص‌های توصیفی متغیرهای پژوهش حاضر

متغیرها	میانگین	انحراف معیار	کمینه	بیشینه	کجی	کشیدگی
درک محتوا	۱۲/۹۷	۲/۷۶	۴	۱۹	-۰/۱۹	-۰/۱۵
آگاهی از اهداف پنهان	۱۳/۳۸	۲/۸۹	۴	۲۰	-۰/۴۰	۰/۴۳
گزینش آگاهانه	۱۴/۴۶	۲/۷۷	۴	۲۰	-۰/۳۷	۰/۵۶
نگاه انتقادی به پیام‌ها	۱۱/۸۴	۲/۶۲	۴	۱۹	-۰/۰۵	۰/۳۲
تحلیل پیام‌های رسانه	۱۲/۰۷	۲/۷۴	۴	۲۰	-۰/۱۳	۰/۲۳
خودافشایی سطحی	۱۲/۹۸	۴/۰۳	۴	۲۰	-۰/۱۴	-۰/۴۶
خودافشایی عمیق	۱۵/۶۸	۵/۱۷	۵	۲۵	-۰/۰۳	-۰/۶۴
قربانی سایبری	۲/۵۵	۴/۳۳	۰	۳۰	۰/۲۴	-۰/۳۶
قلدری سایبری	۱/۹۳	۴/۵۰	۰	۳۶	-۰/۵۶	۰/۶۴

همبستگی متغیرهای مشاهده پژوهش حاضر

متغیرها	(۱)	(۲)	(۳)	(۴)	(۵)	(۶)	(۷)	(۸)	(۹)
۱. درک محتوا	۱								
۲. آگاهی از اهداف پنهان	۰/۴۸**	۱							
۳. گزینش آگاهانه	۰/۴۲**	۰/۴۸**	۱						
۴. نگاه انتقادی به پیامها	۰/۱۲*	۰/۲۶**	۰/۲۶**	۱					
۵. تحلیل پیامهای رسانه	۰/۱۵*	۰/۲۵**	۰/۲۹**	۰/۴۰**	۱				
۶. خودافشایی سطحی	۰/۰۳	۰/۰۹	۰/۱۴**	۰/۱۱*	۰/۱۱*	۱			
۷. خودافشایی عمیق	-۰/۰۶	-۰/۰۷	۰/۰۶	۰/۱۲*	۰/۰۹	۰/۶۶**	۱		
۸. قربانی سایبری	-۰/۱۱*	۰/۰۲	-۰/۰۸	-۰/۰۹	۰/۰۵	-۰/۰۲	۰/۱۰*	۱	
۹. قلدری سایبری	-۰/۱۱*	۰/۰۵	-۰/۱۶**	-۰/۰۸	-۰/۰۵	-۰/۰۵	۰/۰۳	۰/۷۱**	۱

* $P < 0.05$ ** $P < 0.01$

همان گونه که در جدول ۲ ملاحظه می گردد، روابط میان برخی متغیرها مثبت و معنادار و روابط بین برخی، منفی و معنادار است. به عنوان نمونه، رابطه میان قلدری سایبری با درک محتوا ($P < 0.05$) و گزینش آگاهانه ($P < 0.01$) منفی و معنادار است. رابطه میان مولفه قربانی سایبری با درک محتوا منفی و معنادار ($P < 0.05$) و با خودافشایی عمیق مثبت و معنادار ($P < 0.05$) است. همچنین رابطه خودافشایی عمیق با مولفه نگاه انتقادی به پیامها مثبت و معنادار ($P < 0.05$) است و خودافشایی سطحی با مولفه های گزینش آگاهانه ($P < 0.01$)، نگاه انتقادی به پیامها و تحلیل پیامهای رسانه ای همبستگی مثبت و معنادار ($P < 0.05$) دارد. با هدف تعیین میزان سهم پیش بینی کنندگی مؤلفه های سواد رسانه ای و خودافشایی آنلاین در قلدری سایبری، ابتدا مفروضه های نرمال بودن، خطی بودن و یکسانی پراکندگی، نبود هم خطی چندگانه و استقلال خطاها بررسی شد. ابتدا، مفروضه نرمال بودن مورد بررسی قرار گرفت. همان طور که از جدول ۱ قابل مشاهده است، کجی و کشیدگی متغیرهای پژوهش در سطح قابل بوده و بنابراین می توان نتیجه گرفت نرمالیتی داده ها برقرار است. بررسی استقلال خطاها نشان داد که این پیش فرض رعایت شده است. مقادیر پارامتر تحمل (Tolerance) و عامل تورم واریانس (VIF) در جدول ۵ نیز نشان می دهد که از مفروضه هم خطی تخطی نشده است.

جدول ۳

خلاصه مدل پیش بینی قلدری سایبری بر اساس مؤلفه های سواد رسانه ای و خودافشایی آنلاین

مدل	R	R ²	تعدیل شده R ²	خطای استاندارد
همزمان	۰/۲۵	۰/۰۶	۰/۰۵	۷/۹۸

جدول ۳ شامل انواع شاخص هایی است که موفقیت مدل را در پیش بینی متغیر ملاک ارزیابی می کنند. در این جدول، مقدار R برابر ۰/۲۵ است که همبستگی چندگانه بین مقادیر پیش بینی شده و متغیر وابسته را نشان می دهد. ضریب R² یعنی ۰/۰۶ مقدار واریانس تبیین شده متغیر ملاک به وسیله ترکیب هفت متغیر پیش بین را نشان می دهد.

جدول ۴

تحلیل واریانس تغییرات متغیر ملاک بر مبنای تغییرات متغیرهای پیش‌بین

مدل	مجموع مجزورات	درجه آزادی	میانگین مجزورات	F	Sig
رگرسیون	۱۶۸۵/۴۴	۷	۲۴۰/۷۸	۳/۷۸	۰/۰۰۱
باقیمانده	۲۴۸۳۲/۰۲	۳۹۰	۶۳/۶۷		
کل	۲۶۵۱۷/۴۶	۳۹۷			

مطابق با جدول ۴، متغیرهای پیش‌بین، پیش‌بینی کننده معنادار قلدری سایبری هستند ($P < ۰/۰۱$) و $F(۷,۳۹۰) = ۳/۷۸$. در جدول ۵ سهم هر متغیر در پیش‌بینی متغیر ملاک آورده داده شده است.

جدول ۵

خلاصه نتایج ضرایب رگرسیون برای پیش‌بینی قلدری سایبری

مدل	ضرایب غیر استاندارد	ضرایب استاندارد	t	sig	آماره‌های هم‌خطی
	B	بتا	بتا		VIF Tolerance
مقدار ثابت	۱۰/۰۵	۳/۰۵	-	۳/۲۹	۰/۰۰۱
درک محتوا	-۰/۳۵	۰/۱۷	-۰/۱۲	-۲/۰۷	۰/۷۱
آگاهی از اهداف پنهان	۰/۴۷	۰/۱۷	۰/۱۷	۲/۷۵	۰/۰۰۶
گزینش آگاهانه	-۰/۴۱	۰/۱۸	-۰/۱۴	-۲/۳۲	۰/۶۸
نگاه انتقادی به پیام‌ها	-۰/۳۷	۰/۱۷	-۰/۱۲	-۲/۱۵	۰/۷۹
تحلیل پیام‌های رسانه	۰/۱۹	۰/۱۶	۰/۰۶	۱/۱۷	۰/۷۹
خودافشایی سطحی	-۰/۲۸	۰/۱۳	-۰/۱۴	-۲/۱۳	۰/۵۵
خودافشایی عمیق	۰/۲۸	۰/۱۰	۰/۱۸	۲/۶۷	۰/۵۵

یافته‌های جدول ۵ نشان می‌دهد، متغیر خودافشایی عمیق با ضریب بتای استاندارد $\beta = ۰/۱۸$ بیشترین سهم (۱۸ درصد) را در پیش‌بینی قلدری سایبری دارد و بعد از آن آگاهی از اهداف پنهان ($\beta = ۰/۱۷$)، گزینش آگاهانه پیام‌های رسانه‌ای و همچنین خودافشایی سطحی ($\beta = -۰/۱۴$) به ترتیب ۱۷ و ۱۴ درصد سهم در تبیین قلدری سایبری داشتند. نتایج نشان داد که تجزیه و تحلیل پیام‌های رسانه‌ای نقش معناداری در تبیین تغییرات متغیر ملاک ندارد.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف تعیین نقش سواد رسانه‌ای و خودافشایی آنلاین در قلدری سایبری انجام شد. نتایج تحلیل نشان داد که متغیرهای پیش‌بین، پیش‌بینی‌کننده معنادار قلدری سایبری هستند. در مجموع ۶ درصد مقدار واریانس تبیین شده قلدری سایبری به وسیله ترکیب مولفه‌های دو متغیر خودافشایی آنلاین و سواد رسانه‌ای، تبیین شدند. نتایج همبستگی میان متغیرها نشان داد که از میان مؤلفه‌های سواد رسانه‌ای گزینش آگاهانه بیشترین ارتباط را با تجربه قلدری سایبری در میان دانشجویان داشت. به عبارت دیگر، به میزانی که انتخاب پیام‌های رسانه‌ای توسط افراد با آگاهی و هوشیاری بیشتری همراه باشد، قلدری کمتری توسط افراد صورت می‌گیرد (Barlett, 2024).

یافته‌ها بیانگر این بود که خودافشایی پیش‌بینی‌کننده معنی‌دار قلدری (قربانی) سایبری است. خودافشایی شامل دو مؤلفه با نام‌های خودافشایی عمیق و سطحی است که خودافشایی عمیق پیش‌بینی‌کننده مثبت و خودافشایی سطحی پیش‌بینی‌کننده منفی قلدری و قربانی شدن سایبری است. این یافته با نتایج برخی مطالعات، هم‌سو است (Piko et al., 2022). خودافشایی بخش مهمی از روابط بین فردی را تشکیل می‌دهد و مبادله کردن اطلاعات مربوط به خود به صورت هدفمند، می‌تواند تقویت‌کننده کیفیت روابط بین فردی باشد (Mansouri et al., 2013). با این حال، اطلاعات شخصی که به شکل آنلاین، مکرر و وسواس‌گونه افشا می‌شود می‌تواند توسط مجرمان آنلاین، کلاهبرداران و قلدرها و یا حتی دوستان مورد سوء استفاده قرار گیرد (Sohrabi et al., 2021). مهم‌ترین مسئله‌ای که در خودافشایی باید مورد توجه قرار گیرد، میزان و نحوه انجام آن است. در خصوص خودافشایی کنترل شده مزایایی وجود دارد که در افزایش نامحدود و عمیق متصور نیست. در خودافشایی کنترل شده، نبض امنیتی و هیجانات ناشی از مواجهه با موضوع کاملاً توسط فرد کنترل شده، اطلاعات دستچین و در ساختاری به گردش درمی‌آید که تحت کنترل و نظارت آگاهانه فرد، افشا می‌شود. همچنین افراد در ارتباطات مجازی این امکان را دارند که شیوه خودافشایی خود را گزینش کنند، زیرا وقت کافی برای فکر کردن درباره نحوه خودافشایی را دارند. از این رو می‌توانند جنبه‌هایی مثبت از خودشان ارائه دهند و به راحتی پیام خود را کنترل نموده و تصویری از خود نزد مخاطب بسازند که ممکن است با واقعیت وجودی افراد تفاوت زیادی داشته باشد و به دلیل همین کنترل و نظارت آگاهانه پیام‌ها در خودافشایی سطحی و اطلاعات محدودی که منتقل می‌شود زمینه برای قلدری (قربانی) سایبری کاهش می‌یابد. در مقابل، هر چه میزان خودافشایی در فضای مجازی افزایش یابد (خودافشایی نامحدود)، قلدری و قربانی سایبری افزایش می‌یابد. با افزایش اطلاعات خصوصی، فرد با احتمال بیشتری مورد سوء استفاده قرار می‌گیرد و با قربانی شدن توسط دیگران، زمینه قلدری نیز حتی در او به وجود می‌آید (Samavatian, 2017). افراد تنها بیش‌تر از افراد اجتماعی اطلاعات شخصی، اطلاعات خویشاوندی و نشانی خود را فاش می‌کنند و افرادی که بیشتر اجتماعی هستند نسبت به افراد تنها نظرات و دیدگاه‌های بیشتری را در فضای مجازی ابراز می‌کنند. بنابراین مشخص می‌شود که این افراد به دلیل افزایش خودافشایی زمینه لازم قلدری و آزارپذیری؛ یعنی قربانی شدن را فراهم می‌کنند (Asadi & Ghaseminejad, 2017).

یافته‌ها نشان داد که سواد رسانه‌ای پیش‌بینی‌کننده معنادار قلدری سایبری است. این یافته با نتایج برخی پژوهش‌ها هم‌سو است (Kurniasih et al., 2020). از میان مولفه‌های سواد رسانه‌ای، درک محتوا، گزینش آگاهانه و نگاه انتقادی به پیام‌ها پیش‌بینی‌کننده منفی قلدری و قربانی سایبری هستند. در تبیین این یافته‌ها می‌توان گفت هر چه آگاهی از محتوا پیام‌ها در فضای مجازی، گزینش آگاهانه و هدفمند اطلاعات و نگاه نقادانه به پیام‌ها افزایش یابد، مخاطب توجه بیشتری به انتخاب و تماشای برنامه‌های مختلف دارد و به صورت مؤثری از رسانه‌ها استفاده می‌کند. چنین افرادی به سازندگان پیام توجه می‌کنند و به دنبال یافتن پاسخ سؤالاتی نظیر: پیام‌های رسانه‌ای را چه کسی می‌سازد؟ چه هدفی با فرستادن پیام دنبال می‌شود؟ چه کسی از ارسال پیام سود می‌برد و چه کسی ضرر می‌کند؟ هستند (Furqani & Khodamoradi, 2018). علاوه بر این، داشتن موضع انتقادی در مواجهه با پیام‌های رسانه‌ای، از حالت منفعل و پذیرا به فردی فعال، پویا و انتخاب‌گر تبدیل می‌شوند که توانایی انتخاب هوشمندانه پیام‌ها را دارند (Imanzadeh et al., 2020). مخاطب آگاهی دارد که رسانه‌ها برای انتقال دیدگاه‌ها، اطلاعات و اخبار، بسیار ظریف و پیچیده عمل کرده و از شیوه‌های خاصی برای تحت تأثیر قراردادن احساسات دیگران استفاده می‌کنند.

از این رو در برابر هجوم اطلاعات رسانه‌ای آسیب‌پذیری کمتری دارد و پیام‌هایی که به‌منظور تاثیرگذاری بر او طراحی و ارسال شده را در سطوح مختلف شناسایی کرده (Afshani, 2017) و کمتر درگیر قلدری یا قربانی شدن سایبری می‌شود.

نتایج نشان داد که مولفه آگاهی از اهداف پنهان پیام‌های رسانه‌ای، پیش‌بینی‌کننده مثبت قلدری (قربانی) سایبری است. نوجوانان و جوانان به طور معمول فکرمی‌کنند که چیزهایی زیادی می‌دانند که آن‌هم به‌دلیل صرف وقت بسیار زیاد در رسانه است و تعداد کمی اطلاع دارند که رسانه در بینش آن‌ها موثر است و نگرش آن‌ها را شکل می‌دهد و شاید همین احساس آگاهی کاذب، زمینه را برای قلدری (قربانی) سایبری فراهم می‌کند (Aghaei, 2016). یک تبیین احتمالی دیگر برای این یافته می‌تواند این موضوع باشد که تجربه درگیر شدن در رفتار قلدری و یا حتی قربانی شدن می‌تواند واکنشی خصومت‌آمیز نسبت به همین آگاهی از اهداف پنهان رسانه‌ها باشد. مخصوصاً زمانی که جوانان تصور کنند که مدت زمان زیادی تحت تأثیر ظواهر فریبنده رسانه بوده و در پاسخ به احساس ناکامی تجربه شده، به صورت خودآگاه یا ناخودآگاه درگیر رفتارهای قلدری شوند. یافته دیگر این بود که تجزیه و تحلیل پیام‌های رسانه‌ای، قلدری سایبری را به‌صورت معناداری پیش‌بینی نمی‌کند. در تبیین این یافته می‌توان به ادراک متفاوت افراد از مفهوم تحلیل پیام‌های رسانه‌ای اشاره کرد.

پژوهش حاضر با وجود گسترش مبانی نظری و رفع برخی کمبودهای اساسی در مطالعات گذشته، به خصوص در ارتباط قلدری سایبری، خودافشایی آنلاین و سواد رسانه‌ای که در مطالعات مختلف کمتر مورد توجه قرار گرفته است، محدودیت‌هایی نیز دارد. مهمترین محدودیت این پژوهش استفاده از ابزار خودگزارشی بود. دوم اینکه مشارکت‌کنندگان این پژوهش، دانشجویان هستند، بنابراین در تعمیم یافته‌ها به سایر گروه‌های سنی باید احتیاط کرد. سوم اینکه طرح این مطالعه از نوع همبستگی است و در استنباط‌های علی از نتایج بایستی احتیاط کرد. پیشنهاد می‌گردد این پژوهش در میان افرادی انجام شود که وابستگی اینترنتی دارند تا بتوان ساز و کارهایی مختص به این گروه‌ها تهیه نمود و در جهت کاهش آن تلاش کرد. همچنین پیشنهاد می‌شود، جنسیت و عوامل روانی-اجتماعی شامل تاب‌آوری، جهت‌گیری‌های روان‌شناختی مثبت، و وضعیت اجتماعی-اقتصادی، تعلق به دانشگاه به عنوان متغیر میانجی‌گر در پژوهش‌های آتی در نظر گرفته شود. باتوجه به اینکه این پژوهش در زمان همه‌گیری ویروس کووید ۱۹ از طریق روش نمونه‌گیری آنلاین در دسترس انجام شد، پیشنهاد می‌گردد در پژوهش‌های آتی از روش‌های نمونه‌گیری تصادفی و در جامعه بزرگتر استفاده شود. بعلاوه انجام مطالعات کیفی و بررسی عمیق کیفیت قلدری آنلاین در فضای مجازی و تجربه زیسته جوانان در این خصوص نیز پیشنهاد می‌گردد. نتایج این مطالعه می‌تواند راهگشای طرح‌های پژوهشی بعدی به منظور اجرای مداخلات مناسب و راهکارهای پیشگیری یا کاهش میزان بروز این نوع جدید قلدری باشد. در همین راستا، به متخصصان روان‌شناسی در آموزش عالی پیشنهاد می‌گردد در طراحی برنامه‌های آموزشی خود جهت ارتقای سلامت روان دانشجویان، مهارت‌های سواد رسانه‌ای و نیز خودافشایی سالم را در اولویت قرار دهند. همچنین، آموزش هم‌تایان به عنوان یک گروه مؤثر می‌تواند علاوه بر شناسایی بهنگام افراد در معرض خطر قربانی شدن، در کمک‌رسانی حرفه‌ای و ارائه مداخلات سلامت‌محور نیز اثربخشی داشته باشد.

تعارض منافع

در انجام مطالعه حاضر، هیچ‌گونه تضاد منافی وجود ندارد.

مشارکت نویسندگان

نگارش و اصلاح نسخه اصلی توسط نویسنده اول و جمع‌آوری داده‌ها، ایده‌پردازی، نگارش بخش‌هایی از پیشینه و جستجو در منابع معتبر توسط سایر نویسندگان به صورت برابر انجام شده است.

موازین اخلاقی

در انجام این پژوهش، تمام موازین و اصول اخلاقی رعایت گردیده است.

شفافیت داده‌ها

داده‌ها و مآخذ پژوهش حاضر در صورت درخواست از نویسندگان مسئول و ضمن رعایت اصول کپی رایت ارسال خواهد شد.

حامی مالی

این پژوهش، حامی مالی نداشته است.

References

- Afshani, S., Mozesi Sharafabadi, A., & Sadri, M. (2017). The relationship between cultural capital and media literacy among the youth of Bafaq city. *Culture-Communication Studies*, 19(43), 145-163. <https://doi.org/https://doi.org/10.22083/jccs.2018.112795.2335>
- Aghaei, A., Akbari, M., & Bani-Asadi, M. (2016). The role of social networks on the level of media literacy of students (case study: Payam Noor Qain University students). *South Khorasan Police Science Quarterly*, 6(3), 9-27. http://skh.jrl.police.ir/article_19419.html
- Aizenkot, D. (2020). Social networking and online self-disclosure as predictors of cyberbullying victimization among children and youth. *Children and Youth Services Review*, 119, 105695. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2020.105695>
- Asadi, S., & Ghaseminejad, M.A. (2017). The role of Internet addiction and online self-disclosure in predicting cyberbullying in students. *School Psychology*, 7(3), 7-22. <https://doi.org/https://10.22098/jsp.2018.726>
- Ashuri, T., & Halperin, R. (2024). Online self-disclosure: An interdisciplinary literature review of 10 years of research. *New Media & Society*, 14614448241247313. <https://doi.org/https://doi.org/10.1177/14614448241247313>
- Barlett, C. P. (2024). Cyberbullying process in US adolescents and their parents: Testing and extending the Barlett Gentile cyberbullying model. *Aggressive Behavior*, 50(1), e22117. <https://doi.org/https://doi.org/10.1002/ab.22117>
- Barranco, R., Gatti, U., Verde, A., & Rocca, G. (2023). Psychosocial factors of risk and protection associated with juvenile cyberbullying victimization: results from an international multi-city study (International Self-Report Delinquency Study 3, ISRD3). *Psychiatry, psychology and law*, 30(3), 397-417. <https://doi.org/https://doi.org/10.1080%2F13218719.2022.2040395>
- Biagioni, S., Baroni, M., Melis, F., Baldini, F., Menicucci, D., Potente, R., & Molinaro, S. (2023). Cyberbullying roles and the use of psychoactive substances: A systematic review. *Adolescent Research Review*, 8(4), 423-455. <https://doi.org/https://doi.org/10.1007/s40894-023-00205-z>
- Biolcati, R., Pupi, V., & Mancini, G. (2021). Massively multiplayer online role-playing game (MMORPG) player profiles: Exploring player's motives predicting internet addiction disorder. *International Journal of High Risk Behaviors and Addiction*, 10(1), 1-7. <https://doi.org/http://dx.doi.org/10.5812/ijhrba.107530>
- Chun, J., Lee, J., Kim, J., & Lee, S. (2020). An international systematic review of cyberbullying measurements. *Computers in human behavior*, 113, 106485. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.chb.2020.106485>
- Dhir, A., Talwar, S., Kaur, P., Budhiraja, S., & Islam, N. (2021). The dark side of social media: Stalking, online self-disclosure and problematic sleep. *International Journal of Consumer Studies*, 45(6), 1373-1391. <https://doi.org/https://doi.org/10.1111/ijcs.12659>
- Eden, S., Heiman, T., & Olenik-Shemesh, D. (2013). Teachers' perceptions, beliefs and concerns about cyberbullying. *British journal of educational technology*, 44(6), 1036-1052. <https://doi.org/https://doi.org/10.1111/j.1467-8535.2012.01363.x>

- Eshkevarkiyai, Z. (2021). Media Literacy in Students: A Systematic Study. *Clinical Excellence*, 11(3), 35-46. <http://ce.mazums.ac.ir/article-1-637-en.html>
- Falsafi, S. (2015). Investigating the relationship between media literacy and lifestyle (Case study: 15–18-year-old high school adolescents in Tehran's sixth district Islamic Azad University, East Tehran Branch).
- Fekih-Romdhane, F., Malaeb, D., Farah, N., Stambouli, M., Cheour, M., Obeid, S., & Hallit, S. (2024). The relationship between cyberbullying perpetration/victimization and suicidal ideation in healthy young adults: the indirect effects of positive and negative psychotic experiences. *BMC psychiatry*, 24(1), 121. <https://doi.org/https://doi.org/10.1186/s12888-024-05552-2>
- Furqani, M., & Khodamoradi, Y. (2018). The role of media literacy in the adjustment of Internet addiction (case study: secondary school students of Chaharmahal and Bakhtiari). *Culture - Communication Studies*, 20(45), 85-102. <https://doi.org/https://doi.org/10.22083/jccs.2018.140379.2500>
- Haeri, H., Bashardoust, S., & Saberi, H. (2021). Predicting social media addiction in adolescent student based on depression and narcissistic personality considering the mediating role of self-disclosure. *Knowledge & Research in Applied Psychology*, 22(1), 17-29. <https://doi.org/https://doi.org/10.30486/jrsp.2020.1903396.2664>
- Hemmatpour, B., & Noroozi, H. (2017). A Comparative Study Of Media Literacy Among Communication Students Of Damavand Islamic Azad University And Public Relations Students Of Tehran University Of Applied Science And Technology In 2016. *Journal Of Rasaneh*, 28(4). https://qjmn.farhang.gov.ir/article_58348.html?lang=en
- Imanzadeh, A., Karimi, J., & Farajpour Bonab, F. (2020). The effectiveness of media literacy education on reducing information anxiety among students of Tabriz University. *Communication Research*, 26(100), 173-207. <https://doi.org/https://doi.org/10.22082/cr.2019.107908.1837>
- Joshi, S. V., Stubbe, D., Li, S.-T. T., & Hilty, D. M. (2019). The use of technology by youth: Implications for psychiatric educators. *Academic Psychiatry*, 43, 101-109. <https://doi.org/https://doi.org/10.1007/s40596-018-1007-2>
- Khaksarazghandi, A. (2018). Investigating the relationship between media literacy and cyber victimization. *Research in the teaching of educational sciences and counseling*, 5(10), 91-105. https://educationscience.cfu.ac.ir/article_1201.html?lang=en
- Kowalski, R. M., Giumetti, G. W., Schroeder, A. N., & Lattanner, M. R. (2014). Bullying in the digital age: a critical review and meta-analysis of cyberbullying research among youth. *Psychological bulletin*, 140(4), 1073. <https://doi.org/https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/a0035618>
- Kurniasih, N., Kuswarno, E., Yanto, A., & Sugiana, D. (2020). Media literacy to overcome cyberbullying: case study in an elementary school in bandung Indonesia. *Library Philosophy and Practice (e-journal)*, 1-8. <https://core.ac.uk/download/pdf/286730433.pdf>
- Kutlu-Abu, N., & Arslan, R. (2023). Evolving trend of media literacy research: A bibliometric analysis. *Journal of Media Literacy Education*, 15(1), 85-98. <https://doi.org/https://doi.org/10.23860/JMLE-2023-15-1-7>
- Lam, L. T., & Li, Y. (2013). The validation of the E-Victimisation Scale (E-VS) and the E-Bullying Scale (E-BS) for adolescents. *Computers in human behavior*, 29(1), 3-7. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.chb.2012.06.021>
- Mansouri, M., Seraj Khorrami, N., & Heydari, H. (2013). Investigating the relationship between intimacy, forgiveness and Self-disclosure With marital satisfaction among married teachers. *Family and Research*, 10(3), 95-117. <http://qjfr.ir/article-1-107-en.html>
- Meyers, E. M., Erickson, I., & Small, R. V. (2013). Digital literacy and informal learning environments: an introduction. *Learning, media and technology*, 38(4), 355-367. <https://doi.org/https://doi.org/10.1080/17439884.2013.783597>
- Mikaeili, N., & Habibi, Y. (2016). Design and Test of Causal Model for Relation between Internet Addiction and Emotional Self-Regulation, Rejection Sensitivity and Online Self-Disclosure with Mediation of Social Anxiety in Students. http://ciu.nahad.ir/article_372.html?lang=en

- Molero, M. M., Martos, Á., Barragán, A. B., Pérez-Fuentes, M. C., & Gazquez, J. J. (2022). Anxiety and depression from cybervictimization in adolescents: A metaanalysis and meta-regression study. <https://doi.org/https://doi.org/10.5093/EJPALC2022A5>
- Nasiri, B., Bakhtiari, A., & Hosseini, H. (2018). Media literacy training for sixth grade students with a critical thinking approach. *Quarterly Journal of Research in Educational Systems*, 12(40), 819-837. https://www.jiera.ir/article_65029.html?lang=en
- Piko, B. F., Kiss, H., Rátky, D., & Fitzpatrick, K. M. (2022). Relationships among depression, online self-disclosure, social media addiction, and other psychological variables among Hungarian University students. *The Journal of Nervous and Mental Disease*, 210(11), 818-823. <https://doi.org/https://doi.org/10.1097/nmd.0000000000001563>
- Prihastuty, R., Swaraswati, Y., Rahmawati, D. A., & Dzakiyyatul, S. N. (2019). Social media literacy training for preventing cyberbullying intention among senior high school students. *Proceeding ISETH (International Summit on Science, Technology, and Humanity)*, 172-180. <https://proceedings.ums.ac.id/index.php/iseth/article/view/1330>
- Rahmati, S. S., R. (2022). Epidemiology and study of risk and protective factors of cyberbullying with a developmental approach: a narrative review study. *Rooyesh-e-Ravanshenasi Journal (RRJ)*, 10(11), 25-38. <http://frooyesh.ir/article-1-3120-fa.html>
- Samadieh, H., & Khamesan, A. (2024). Bullying Interventions: A Systematic Review of Iranian Research. <https://doi.org/https://doi.org/10.22077/qrebs.2024.7774.1038>
- Samadieh, H., Khamesan, A., & Mohammadzadeh, M. (2024). Bullying scales in educational contexts: A systematic review of two decades of research in Iran. *Rooyesh-e-Ravanshenasi Journal (RRJ)*, 13(2), 47-58. <http://frooyesh.ir/article-1-5016-fa.html>
- Samadieh, H., & Nasri, M. (2021). The explanation of students' adjustment to university based on perceptions of parents: mediating mechanism of cognitive flexibility. *Rooyesh-e-Ravanshenasi Journal (RRJ)*, 10(7), 35-46. <http://frooyesh.ir/article-1-2701-en.html>
- Samavatian, A. (2017). Investigating self-disclosure in social networks; Study virtual: Hamadan city. *Hamedan Police Science Quarterly*, 5(16), 1-28. http://hamedan.jrl.police.ir/article_91458.html?lang=en
- Shahzad, K., Khan, S. A., Javeed, A. M. D., & Iqbal, A. (2024). Factors influencing cyberbullying among citizens: a systematic review of articles published in refereed journals from 2010 to 2023. *Global Knowledge, Memory and Communication*. <https://doi.org/https://doi.org/10.1108/GKMC-11-2023-0422>
- Shariatpanahi, G., Tahouri, K., Asadabadi, M., Moienafshar, A., Nazari, M., & Sayarifard, A. (2021). Cyberbullying and its contributing factors among Iranian adolescents. *International Journal of High Risk Behaviors and Addiction*, 10(3). <https://doi.org/https://doi.org/10.5812/ijhrba.112178>
- Sharifi Rahnamo, M., Saraji, F., & Sharifi Rahnamo, S. (2017). Media literacy needs of undergraduate students. *Higher education curriculum studies*, 9(18), 71-93. https://www.icsajournal.ir/article_82902.html?lang=en
- Shirzad, M., Taraghi Khah Dilmaghani, N., & Lafte, A. (2019). The role of media literacy in health literacy and Internet addiction among female postgraduate students. *Journal of Research and Health*, 9(3), 254-260. <https://doi.org/http://dx.doi.org/10.29252/jrh.9.3.254>
- Sohrabi, B., Yazdani, H., Manian, A., & Mosafer, H. (2021). The Role of IT Identity in Self-disclosure Behavior of Instagram Users: A Survey of Students in University of Tehran. *Sociology of Culture and Art*, 3(3), 123-199. <https://doi.org/https://doi.org/10.34785/J016.2021.572>
- Towner, E., Grint, J., Levy, T., Blakemore, S.-J., & Tomova, L. (2022). Revealing the self in a digital world: a systematic review of adolescent online and offline self-disclosure. *Current opinion in psychology*, 45, 101309. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.copsy.2022.101309>

- Valkenburg, P. M., Sumter, S. R., & Peter, J. (2011). Gender differences in online and offline self-disclosure in pre-adolescence and adolescence. *British journal of developmental psychology*, 29(2), 253-269. <https://doi.org/https://doi.org/10.1348/2044-835X.002001>
- Yeşilyurt, F., Arslan, N., & Arslan, S. (2021). Cyber Bullying and Self-Disclosure: The predicting role of Cyber Bullying. *Malaysian Online Journal of Educational Technology*, 9(1), 19-25. <https://doi.org/https://doi.org/10.17220/mojet.2021.9.1.239>